

РОЗВИТОК МЕТОДИЧНИХ ПІДХОДІВ ДО АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНО ВІДПОВІДАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

Ключові слова: аналіз, сталий розвиток, соціально відповідальна діяльність, показники.

У сучасних умовах стратегія діяльності підприємства, спрямована на сталий розвиток, є моделлю поведінки бізнесу в умовах соціально орієнтованої економіки, в основі якої лежить соціальна відповідальність.

Проблемам обліку та аналізу соціально відповідальної діяльності присвячені праці таких науковців, як Т. В. Давидюк, І. В. Жиглей, О. А. Зоріна, В. С. Карагод, С. Я. Король, Р. О. Костирко, С. М. Петренко, Л. В. Чижевська, К. М. Харитонова.

З метою визначення шляхів реалізації стратегії сталого розвитку актуальними є подальші дослідження методів здійснення аналізу системи оціночних показників соціальної відповідальності підприємств, які б найповніше забезпечували необхідною інформацією всі групи зацікавлених осіб для прийняття відповідних рішень.

Аналіз соціально відповідальної діяльності має здійснюватися на основі методичного підходу, який базується на поєднанні якісних та кількісних показників, що визначаються за допомогою експертного методу. Мета цього аналізу – визначити, чи є підприємство соціально відповідальним, рівень його соціальної відповідальності та заходи, які сприятимуть зростанню його соціальної відповідальності.

Існує значна кількість підходів до оцінки корпоративної соціальної відповідальності, одні з яких базуються на зіставленні отриманих результатів з різними індикаторами, а інші використовують оцінки якісних характеристик, які відображають вплив корпоративної соціальної відповідальності на різні сторони діяльності підприємства, екології і суспільства. Значного поширення набули рейтинги соціальної відповідальності компаній. За даними компанії Ernst&Young, тільки світові фондові ринки у контексті сталого розвитку використовують більш, ніж 100 індикаторів [1].

Науковою спільнотою зроблено спроби оцінити соціальну відповідальність бізнесу з використанням різних підходів. На основі їх систематизації виділено основні такі основні групи: 1) оцінка соціальних інвестицій; 2) аналіз зацікавлених сторін; 3) аналіз ступеня досягнення компанією визначених індикаторів. Порівняння вказаних підходів свідчить про їх обмеженість у досягненні мети аналізу соціально відповідальної діяльності підприємств.

Так, перший підхід хоча і дозволяє досить повно оцінити величину здійснюваних соціальних інвестицій компанії, але не враховує інші аспекти соціальної відповідальності діяльності (наприклад, відносини у сфері довкілля, корпоративну етику, права людини тощо). При акценті на оцінку зацікавлених сторін за основу беруться очікування акціонерів і персоналу. Водночас інтереси інших ключових стейкхолдерів залишаються поза увагою. За цих умов викликають зацікавлення методики, які базуються на підході до оцінки соціальної відповідальності бізнесу через оцінку функціональних підсистем підприємства. Втім, результати такого аналізу в окремих випадках не дозволяють здійснювати порівняння з аналітичними оцінками інших компаній, оскільки кожною компанією обирається власний перелік критеріїв, за якими виокремлюються функціональні підсистеми. З огляду на це важливо визначити перелік критеріїв для різнобічної характеристики ступеня соціальної відповідальності бізнесу обов'язкового для всіх компаній.

Для визначення аспектів аналізу соціально відповідальної діяльності слід використовувати міжнародний стандарт «Керівництво із соціальної відповідальності», відповідно до якого виділено такі напрями оцінки: організаційне управління; права людини; політика щодо персоналу (трудова практика); політика у сфері довкілля; сумлінні ділові практики; відносини зі споживачами; соціальна політика по відношенню до суспільства (участь у житті суспільства) [2]. Для повної оцінки соціально відповідальної діяльності підприємства визначені аспекти слід доповнити ще одним – результативність діяльності. Це обґрунтовується тим, що для до-

сягнення цілей щодо реалізації принципів корпоративної соціальної відповідальності підприємство повинно вести прибуткову діяльність, а тому визначення показників, які характеризують економічну результативність, також дасть можливість визначити, наскільки підприємство є соціально активним.

Зважаючи на це, в процесі аналізу соціально відповідальної діяльності мають оцінюватися як фінансові показники, так і показники нефінансового характеру. При виборі показників для здійснення оцінки соціально відповідальної діяльності необхідно керуватися вимогами: об'єктивності – обрані показники є найбільш інформаційно значущими та не залежать від суб'єктивних суджень; системності – через обрані показники оцінюються соціальна і екологічна сфера діяльності як ієрархічно організована система; комплексності – обрані показники мають охоплювати всі аспекти концепції соціально відповідальності бізнесу; зіставності – показники повинні мати однакову базу розрахунків.

Здійснення аналізу соціально відповідальної діяльності, методика якого базується на поєднанні коефіцієнтного і експертного методів, передбачає:

1) вибір та обґрунтування показників для аналізу соціально відповідальної діяльності на підставі принципів та вимог сталого розвитку;

2) розрахунок значень визначених фінансових показників та оцінка показників нефінансового характеру;

3) експертна оцінка значень показників за допомогою бальної системи (наприклад, за п'ятибальними оцінками з використанням шкали бажаності);

4) визначення загальної суми балів, що характеризує абсолютне значення рівня соціально відповідальної діяльності підприємства;

5) визначення рівня соціально відповідальної діяльності (високий, нормальний, задовільний, прийнятний, низький, критичний) та заходів, які йому відповідають.

Запропонована методика аналізу рівня соціально відповідальної діяльності вирізняється нескладними розрахунками, є гнучкою та універсальною, що забезпечує врахування змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі шляхом доповнення та заміни оціночних показників. Головною проблемою при використанні вказаної методики є вибір фахової експертної групи, кожний член якої є достатньо обізнаним у проблемах підприємства та компетентним у здійснюваних аналітичних процесах.

Ця методика підтверджує той постулат, що базовою ланкою забезпечення сталого розвитку та реалізації його принципів є підприємство, яке дотримується у своїй діяльності принципів соціальної відповідальності бізнесу, зокрема, запроваджує новітні технології, ураховує режими економії всіх видів природних ресурсів та скорочення рівня забруднення, встановлює конструктивний діалог із зацікавленими сторонами.

Отже, аналіз соціально відповідальної діяльності допоможе суб'єктам господарювання здійснити правильну оцінку всіх напрямів корпоративної соціальної відповідальності, а також визначити конкретні заходи щодо покращання своїх позицій в ринковому середовищі, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємства.

Список використаних джерел: 1. *Фондовые рынки* в контексте устойчивого развития [Электронный ресурс]. – Режим доступа : [http://www.ey.hu/Publication/vwLUAssets/Capital-Markets-Sustainability-RU/\\$FILE/Capital-Markets-Sustainability-RU.pdf](http://www.ey.hu/Publication/vwLUAssets/Capital-Markets-Sustainability-RU/$FILE/Capital-Markets-Sustainability-RU.pdf). 2. *Міжнародний стандарт «Керівництво з соціальної відповідальності» ISO 26000* [Електронний ресурс] / Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : http://www.consumerinfo.org.ua/upload/iblock/940/ISO_CD_26000_Russian_translation.pdf.